

Profesinio mokymo patariamojo komiteto nuomonė
Europos Komisijai
Bendras požiūris į kokybišką ir veiksmingą pameistrystę ir darbu grindžiamą mokymąsi
2016 m. gruodžio 2 d.

1) ĮVADAS

Pameistrystė ir kitų formų darbu grindžiamas mokymasis (DGM) yra atspirties taškas siekiant darbo vietų kūrimo ir aktyvaus pilietiškumo; jie gerina asmens įsidarbinimo galimybes ir užimtumo perspektyvas, nes padeda įgyti darbo rinkai reikalingų įgūdžių ir gebėjimų ir prisideda prie asmens tobulėjimo. Valstybėms narėms, kuriose veikia gerai išvystytos profesiniam rengimui ir mokymui priskiriamos pameistrystės sistemos ir vyrauja stipri ekonomikos ir pramonės struktūra, gerai koordinuojamos švietimo ir mokymo ir darbo rinkos struktūros, paprastai būdingas žemas jaunimo nedarbo lygis ir didelis ekonomikos konkurencingumas. Esminis pameistrystės ir DGM elementas yra bendra atsakomybė.

2012 m. Taryba priėmė Rekomendaciją dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo¹, kuria siekiama užtikrinti, kad visi jaunesni kaip 25 metų žmonės per keturis mėnesius nuo formaliojo mokymosi pabaigos arba tapimo bedarbiais gautų kokybišką darbo, tęstinio mokymosi, pameistrystės arba stažuotės pasiūlymą. Komisijos Pirmininkas J.-C. Junckeris savo 2016 m. pranešime apie Sąjungos padėtį nurodė, kad šiuo metu yra 9 mln. jaunuolių, gavusių su vienu iš minėtų keturių elementų susijusį pasiūlymą. Be to, pagal Jaunimo užimtumo iniciatyvą (JUI), kuriai įgyvendinti skirta 6,4 mlrd. EUR suma, pirmą kartą suteikta tiesioginė tikslinė parama nesimokantiems ir nedirbantiems jaunuoliams (angl. NEET), gyvenantiems regionuose, kuriose aukštas jaunimo nedarbo lygis.

2013 m. liepos mėn. Europos Komisija, valstybės narės ir Europos socialiniai partneriai, įsipareigoję gerinti pameistrystės kokybę, pasiūlė ir patrauklumą, įsteigė Europos pameistrystės aljansą (EAF). Prie šios iniciatyvos taip pat prisijungė ELPA ir šalys kandidatės. Nuo Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo pradžios šie suderinti veiksmai kartu su pagerėjusiomis makroekonominėmis sąlygomis ir struktūrinėmis reformomis padėjo sumažinti ES jaunų bedarbių skaičių 1,4 mln.²

2016 m. gegužės mėn. Europos socialiniai partneriai galutinai parengė savo atitinkamų pasiūlymų dėl Europos pameistrystės kokybės sistemos³ ir pameistrystės sistemų ekonominio efektyvumo⁴ projektus ir bendrai susitarė dėl bendro pareiškimo „**Siekiant bendro požiūrio į pameistrystę**“⁵. Bendrame pareiškime siekiant gerinti Europos pameistrystės kokybę ir ekonominį efektyvumą darbdaviai, profesinės sąjungos ir valstybės narės raginami priimti trišalę nuomonę. Ši nuomonė bus naudinga tolesnei Europos pameistrystės aljanso veiklai ir padės įgyvendinti 2015 m. Rygoje nustatytą vidutinės trukmės priemonę, susijusią su **darbu grindžiamo mokymosi skatinimu, ypatingą dėmesį skiriant pameistrystei**⁶.

Birželio 10 d. Europos Komisijos pristatytoje Naujoje Europos įgūdžių darbotvarkėje⁷ siekiama užtikrinti, kad žmonės nuo pat ankstyvų metų ir visą gyvenimą įgytų įvairių įgūdžių, taip būtų gerinamos jų įsidarbinimo galimybės, užtikrinamas visapusiškas jų dalyvavimas visuomenės gyvenime, didinamas konkurencingumas ir skatinamas ekonomikos augimas. Kaip pabrėžiama Naujoje įgūdžių darbotvarkėje, gerai veikiančios pameistrystės programos ir kitų formų darbu grindžiamas mokymasis padeda besimokantiems asmenims baigus mokyklą gauti darbą, nes jomis gerinamos jų įsidarbinimo galimybės ir jie įgyja darbo rinkai reikalingų įgūdžių. Pameistrystė taip pat naudinga žmonėms ir visai visuomenei.

¹ [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013H0426\(01\)&from=LT](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013H0426(01)&from=LT)

² [Komunikatas „Jaunimo garantijų iniciatyva ir Jaunimo užimtumo iniciatyva – padėtis po trejų metų“, COM\(2016\) 646, <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=16236&langId=en>](http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=16236&langId=en)

³ https://www.etuc.org/publications/european-quality-framework-apprenticeships#_V8ku3-nynor

⁴ <https://www.buinessurope.eu/publications/cost-effectiveness-apprenticeship-schemes-making-case-apprenticeships>

⁵ https://www.buinessurope.eu/sites/buseur/files/media/position_papers/social/apprenticeship_joint_statement_30may.pdf

⁶ http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/2015-riga-conclusions_en.pdf

⁷ <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=15621&langId=en>

Rugsėjo 14 d. paskelbta ES daugiamečių finansinės programos laikotarpio vidurio peržiūra ir buvo pateiktas pasiūlymas Jaunimo užimtumo iniciatyvai 2017–2020 m. laikotarpiu skirti papildomą 1 mlrd. EUR. Rugsėjo 16 d. susitikime 27 ES valstybių ir vyriausybės vadovai taip pat aptarė būtinybę imtis tolesnių veiksmų jaunimo nedarbui mažinti ir vėl svarstė šį klausimą 2016 m. gruodžio 1 d. Europos Vadovų Tarybos susitikime.

2016 m. spalio 25 d. Europos Komisija paskelbė savo 2017 m. darbo programą, kurioje, remiantis įgūdžių darbotvarke, išdėstomos iniciatyvos, kuriomis siekiama spręsti švietimo sistemos modernizavimo problemas; gerinti pameistrystės programų kokybę, taip pat atsižvelgiant į pasiūlymą dėl pameistrystės kokybės sistemos; toliau plėtoti pameistrių judumą; stebėti, kaip aukštąsias ar profesines mokyklas baigę jaunuoliai daro pažangą darbo rinkoje.

Atsižvelgiant į šiuos aspektus, ši nuomonė turėtų padėti formuoti ES ir nacionalinę politiką ir veiksmus, skirtus tolesniam pameistrystės programų pasiūlos, kokybės ir veiksmingumo plėtojimui ir gerinimui visoje Europoje.

2) TIKSLAI

Paspartinti reformas ir priemonių, kuriomis užtikrinama pameistrystės programų ir DGM kokybė ir veiksmingumas, įgyvendinimą

Nepaisant vyriausybės, socialinių partnerių ir kitų suinteresuotųjų subjektų pastangų vis dar būtina spartinti reformas ir aktyviau ir efektyviau įgyvendinti kokybiškos ir veiksmingos **pameistrystės** sistemas. Daugeliu atvejų pameistrystės programų pasiūla ir kokybė vis dar nėra pakankama, o profesinį rengimą ir mokymą (toliau – PRM) jaunimas, jų tėvai ir visa visuomenė dažnai vertina kaip antrą pasirinkimo galimybę. Taip pat reikėtų tęsti pažangą rengiant naują Europos švietimo ir mokymo strategiją ir kitą daugiamečių finansinę programą po 2020 m.

Geriau koordinuoti ir remti įvairių suinteresuotųjų subjektų veiksmus

Nepaisant Europos pameistrystės aljanso pastangų ir daugelio vietos, regionų, nacionalinio, Europos ir tarptautinio lygmenų ir įvairių sektorių iniciatyvų bei veiksmų vis dar būtina skubiai stiprinti dalijimąsi žiniomis, tinklaveiką ir bendradarbiavimą, be kita ko, didinti pameistrystės kokybės ir vietų pasiūlos skaidrumą.

3) BENDRAS POŽIŪRIS

Šioje nuomonėje pabrėžiamos sritys, kuriose reikia imtis tolesnių veiksmų siekiant sukurti *bendrą požiūrį į kokybišką ir veiksmingą pameistrystę ir DGM*.

Profesinio mokymo patariamasis komitetas ragina Komisiją pateikti pasiūlymą dėl šių veiklos krypčių:

- i. Atsižvelgiant į šią nuomonę imtis tolesnių veiksmų, susijusių su Komisijos ketinimu pateikti pasiūlymą dėl Pameistrystės kokybės sistemos, paskelbtos 2017 m. Komisijos darbo programoje.
- ii. Remiantis įrodymais ir moksliniais tyrimais⁸ toliau plėtoti Europos pameistrystės aljanso veiklą ir spręsti tokias problemas kaip darbdavių įtraukimas ir ekonominis efektyvumas, skaitmeninimas, migrantų integracija, inovacijos, verslumas ir aukštesnio lygio PRM, jei tinkama⁹.
- iii. Atsižvelgiant į esamas ES politines sistemas ir Rygos išvadas parengti rėmimo paslaugų,

⁸ Visų pirma EK tyrimu dėl Europos pameistrystės aljanso – pažangos vertinimo ir ateities planų ir Europos profesinio mokymo plėtros centro pameistrystės tyrimais (lyginamąja nacionalinių pameistrystės programų Europoje apžvalga, teminėmis šalių pameistrystės ataskaitomis, Pameistrystės valdymu ir finansavimu ir t. t.); taip pat žr. <http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/apprenticeships-work-based-learning>

⁹ Remiantis Rygos išvadomis ir rekomendacijomis, pateiktomis dokumente „Aukštesnio lygio profesinio mokymo ir rengimo ES tyrimas“, COM 2016. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=7893&type=2&furtherPubs=yes>

skirtų dalytis žiniomis¹⁰, kurti tinklus ir bendradarbiauti, rinkinį, kad prireikus būtų galima padėti vykdyti nacionalinio lygmens pameistrystės ir DGM reformas, be kita ko, sudarant palankesnes sąlygas ekspertų konsultacijoms, lyginamajam mokymuisi¹¹, šalių, socialinių partnerių ir kitų suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimui. Be šios veiklos tai pat būtų galima organizuoti kolegiškus ekspertų vizitus į tam tikrą šalį.

- iv. Tęsti su pameistryste ir DGM reformomis susijusią veiklą ir užtikrinti glaudų ryšį tarp Europos pameistrystės aljanso ir susijusių Europos iniciatyvų, pvz., Rygos išvadų, Jaunimo garantijų iniciatyvos, Jaunimo užimtumo iniciatyvos ir kitų pagal ES įgūdžių darbotvarkę vykdomų iniciatyvų.
- v. Gerinti PRM ir pameistrystės patrauklumą ir įvairdį parengiant kokybiškos pameistrystės koncepciją ir propaguojant pameistrystės naudą besimokantiems asmenims, įmonėms ir visuomenei per reguliariai vykdomas iniciatyvas (pvz., per Europos profesinių gebėjimų savaitę), kuriose dalyvauja visi atitinkami ES, nacionalinio, regionų ir vietos lygmens suinteresuotieji subjektai.
- vi. Stiprinti Europos institucijų ir agentūrų (Europos profesinio mokymo plėtros centro (Cedefop) ir Europos mokymo fondo (ETF)) bendradarbiavimą dėl pameistrystės politikos ir veiksmų su tarptautinėmis organizacijomis ir tinklais (pvz., UNESCO, EBPO, Tarptautine darbo organizacija (TDO), „EuroSkills“/„WorldSkills“, Pasaulio banku, Pasaulio pameistrystės tinklu).
- vii. Išnagrinėti galimybę ES lėšomis finansuoti pameistrystės ir (arba) darbu grindžiamo mokymosi mainų su trečiosiomis šalimis programas.

Valstybės narės ir socialiniai partneriai turėtų toliau dirbti šiais klausimais:

- viii. Sutelkti suinteresuotuosius subjektus imtis konkrečių nacionalinio, regionų ar vietos lygmens veiksmų. Tai apima palankesnes sąlygas kurti paklausa grindžiamus **nacionalinius pameistrystės ir DGM partnerystės projektus**, kuriuose dalyvautų visi atitinkami sprendimus priimančys asmenys iš ministerijų, socialiniai partneriai, švietimo ir mokymo paslaugų teikėjai, tarpinės įstaigos (prekybos ir pramonės rūmai, amatų rūmai, profesinės ir sektorių organizacijos) ir kiti suinteresuotieji subjektai.
- ix. Toliau daryti pažangą kuriant tinkamą **systemą**, kurioje būtų aiškiai nustatytos ir vykdytinos kiekvienos susijusios šalies atsakomybės sritys, teisės ir pareigos ir kurioje, be kita ko, aktyviai dalyvautų socialiniai partneriai¹². Padėti nustatyti **pralaidumo tarp įvairių švietimo sektorių būdus**, įskaitant kvalifikacijų pripažinimą, itin daug dėmesio skiriant pameistrių, besimokančių pagal vidurinį išsilavinimą suteikiančias programas, galimybes toliau kelti savo kvalifikaciją aukštesiose mokyklose.
- x. Numatyti tinkamas (finansinės ir nefinansinės) paramos struktūras ir priemones ir prireikus užtikrinti išlaidų pasidalijimo tarp įmonių ir valdžios institucijų metodą, siekiant paskatinti įmonių, ypač mažųjų ir vidutinių (MVĮ), dalyvavimą vykdant kokybiškas ir veiksmingas pameistrystės programas.
- xi. Skatinti socialinių partnerių ir kitų suinteresuotųjų asmenų tarpusavio partnerystę ir partnerystę su jais, siekiant užtikrinti, kad nuolat vyktų struktūrinis dialogas, o pameistrystės ir DGM programų rengimas, kokybės užtikrinimas, įgyvendinimas ir vertinimas būtų valdomi skaidriai, kaip nustatyta nacionalinėje sistemoje.
- xii. Sutelkti sektorius, įtraukiant sektorių socialinius partnerius ir organizacijas pagal nacionalinius prioritetus.
- xiii. Gerinti PRM ir mokymo darbo vietoje kokybę (ir švietimo įstaigų ir įmonių

¹⁰ Įskaitant esamų priemonių (pvz., skaitmeninių priemonių rinkinio, Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) priemonių rinkinio ir DGM priemonių rinkinio) veiksmingo naudojimo rėmimą.

¹¹ http://www.pesboard.eu/EN/pesboard/Benchlearning/benchlearning_node.html

¹² Kaip susitarta Tarybos deklaracijoje dėl Europos pameistrystės aljanso, žr. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/139011.pdf.

bendradarbiavimą).

- xiv. Numatyti pagal pameistrystės programas besimokančių asmenų judumą, siekiant užtikrinti didesnę pameistrių judumą visoje Europoje ir tam skiriamą finansinę ir nefinansinę paramą.
- xv. Tobulinti profesinį orientavimą ir viešinti pameistrystės sistemas tikslingai didinant jaunuolių, jų tėvų, suaugusių besimokančių asmenų, švietimo ir mokymo paslaugų teikėjų, darbdavių ir valstybinių užimtumo tarnybų informuotumą, taip pat pabrėžiant pameistrystės teikiamą naudą darbdaviams ir mokiniams.
- xvi. Toliau plėtoti pameistrystės elementus ir partnerystę grindžiamą požiūrį, kaip siūloma priede.
- xvii. Su sektorių socialiniais partneriais aptarti galimus metodus, kuriais siekiama stiprinti ir įvairinti profesijų pasiūlą, ypač tuose sektoriuose, kurie prisidėjo prie Europos socialinių partnerių, nurodytų įgūdžių darbotvarkėje ir kurie jau dalyvavo atitinkamų sektorių įgūdžių tarybose, projektų.

4) TOLESNI VEIKSMAI

Profesinio mokymo patariamasis komitetas ragina Tarybai pirmininkaujančią valstybę narę ir Komisiją užtikrinti, kad 2016 m. gruodžio mėn. Europos Vadovų Taryboje aptariant jaunimo užimtumo politiką, įskaitant Jaunimo užimtumo iniciatyvą, būtų visapusiškai atsižvelgiama į pameistrystės teikiamas galimybes mažinant jaunimo nedarbą.

Profesinio mokymo patariamasis komitetas taip pat ragina ateityje Tarybai pirmininkausiančias valstybes nares paskatinti valstybes nares atnaujinti ir išplėsti savo pažadus ir įsipareigojimus, nustatytus atsižvelgiant į 2013 m. Tarybos deklaraciją¹³.

¹³ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/139011.pdf

PRIEDAS

Pameistrystės elementai ir partneryste grindžiamas požiūris

Remiantis 2016 m. gegužės 30 d. Europos socialinių partnerių bendru pareiškimu ir 2013 m. Tarybos deklaracija dėl Europos pameistrystės aljanso

PAMEISTRYSTĖS ELEMENTAI

1. Pameistrystės sistemoms būtina aiški ir tinkama nacionalinio lygmens reglamentavimo sistema, jos priklauso nuo įmonių gebėjimo sukurti laisvas mokymo (ir darbo) vietas besimokantiems asmenims.
2. Kokybiškos pameistrystės programos ne tik gerina asmens įsidarbinimo galimybes ir užimtumo perspektyvas, nes padeda įgyti darbo rinkai reikalingų įgūdžių ir gebėjimų, bet ir prisideda prie asmens tobulėjimo ir suteikia galimybę gauti pripažintą kvalifikaciją.
3. Pameistrystės programos turėtų apimti daugiau įvairių sektorių ir profesijų. Ypač svarbu didinti pameistrystės programų patrauklumą ir paklausą tuose sektoriuose, kurie tradiciškai nesusiję su pameistryste. Didesniam profesijų skaičiui skirtos pameistrystės programos taip pat padėtų didinti visų žmonių įsidarbinimo ir užimtumo galimybes.
4. Pameistrių statusas priklauso nuo šalies ir nustatomas pagal teisės aktus ir (arba) nacionalines darbo santykių sistemas ir švietimo ir mokymo praktiką. Pameistrystės sutartyje turėtų būti aiškiai nustatytos darbdavio ir pameistrinio teisės ir pareigos, susijusios su darbo sąlygomis ir mokymu, ir, prireikus, būdas, kuriuo pameistriams taikomos socialinės apsaugos nuostatos.
5. Darbo vietoje pameistriai turėtų praleisti nemažai laiko. Svarbus darbu grindžiamo mokymosi ir mokymo komponentas specifinius įgūdžius, kurių reikia darbo vietoje, turėtų papildyti platesniais, universaliais ir perkeliamaisiais įgūdžiais užtikrinant, kad pameistrystės programos absolventai gebėtų prisitaikyti prie pokyčių.
6. Pameistriai turėtų gauti darbo užmokestį arba kompensaciją, atitinkančius šalies lygį, prireikus atsižvelgiant į nacionalinius arba konkreitiems sektoriams taikomus būtiniausias reikalavimus arba kolektyvines sutartis. Taip pat būtina užtikrinti tinkamą pameistrių įsipareigojimo elementą, kuris atspindėtų jiems teikiamą su būsima kvalifikacija ir užimtumo galimybėmis susijusią pameistrystės naudą.
7. Svarbu, kad pameistrystės programos būtų ekonomiškai efektyvios įmonei ir suteiktų jai galimybę užtikrinti investicijų grąžą, o tai skatintų ir didintų pameistrystės vietų pasiūlą.
8. Išlaidų pasidalijimo tarp įmonių ir valdžios institucijų metodas gali padėti didinti pameistrystės programų pasiūlą ir užtikrinti tinkamas sąlygas pameistriams. Gerai veikiančiose pameistrystės sistemose įmonės per tam tikrą laiką galėtų susigrąžinti investicijas, nes įgūdžiai geriau atitiktų jų reikmes, o besimokantys asmenys mokymo metu atliktų tam tikrą darbo dalį.
9. MVĮ, įskaitant labai mažas įmones, yra svarbios vietų pameistriams kūrėjos. Siekiant paskatinti pameistrystės programas MVĮ, reikia joms teikti tinkamas išorės pagalbinės mokymo, įdarbinimo ir administravimo paslaugas, kad jos galėtų gauti didesnę investicijų grąžą.
10. Socialiniai partneriai ir PRM paslaugų teikėjai turėtų aktyviau padėti profesinio orientavimo ir konsultavimo paslaugų teikėjams geriau informuoti apie pameistrystės vaidmenį didinant įsidarbinimo ir profesinio tobulėjimo galimybes. Tokias rėmimo paslaugas būtina teikti ir per visą pameistrystės programos laikotarpį.

11. Būtina remti mokyklų ir įmonių mokytojus, profesijos mokytojus ir mentorius, kad jie galėtų atnaujinti savo įgūdžius ir gebėjimus mokyti pameistrius atsižvelgiant į naujausius švietimo ir mokymo metodus ir darbo rinkos poreikius.
12. Svarbu išplėsti pameistrystės praktiką už vidurinį išsilavinimą suteikiančio PRM ribų, be kita ko, nustatant pameistrystės programas ir dualinio mokymosi principus įvairiuose švietimo sektoriuose ir įvairiais lygmenimis, visų pirma aukštesnio lygio PRM ir aukštojo mokslo srityse.

PARTNERYSTĖ GRINDŽIAMAS POŽIŪRIS

13. Partnerystė yra būtina PRM ir pameistrystės kokybės sąlyga, lemianti mokymosi rezultatus.
14. Siekiant patenkinti tiek darbo rinkos, tiek pameistrių poreikius, pameistrystės sistemos turėtų būti valdomos taip, kad būtų užtikrinta, jog tinkamai atsižvelgiama į įgūdžių poreikius darbo rinkoje.
15. Dėl to kuriant, valdant ir įgyvendinant pameistrystės sistemas turi aktyviai dalyvauti socialiniai partneriai, atsižvelgdami į nacionalines darbo santykių sistemas ir švietimo ir mokymo praktiką.
16. Taip pat būtina partnerystė su kitais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, pavyzdžiui, pririnkus, tarpinėmis įstaigomis (prekybos ir pramonės rūmais, amatų rūmais, profesinėmis ir sektorių organizacijomis), švietimo ir mokymo paslaugų teikėjais, jaunimo ir studentų organizacijomis, taip pat vietos, regionų ir nacionalinėmis valdžios institucijomis.